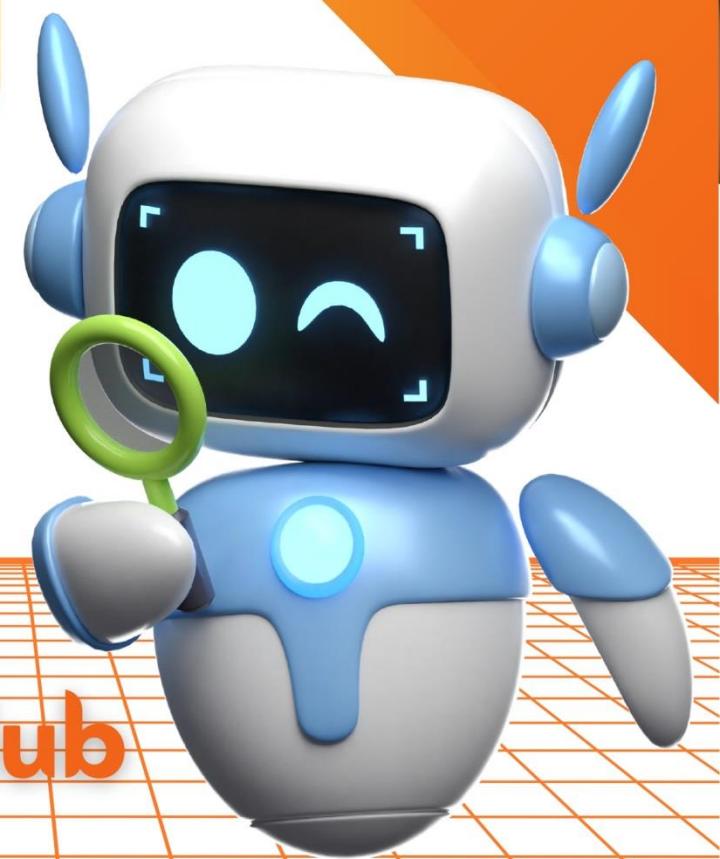

COMPUTER SCIENCE

e-Magazine

VERSION 3.0
2024-25

Knowledge Hub

Computer Science e-magazine 2024-25 version 3.0

Editor

Jaspal Singh
Computer Faculty
Govt. Sen. Sec. School Naru Nangal
Hoshiarpur

****ਮੈਂਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕਾਂ (ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਵੈ-ਲਿਖਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਲੇਖਕ ਮੁਦਤ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਪਾਦਕੀ ਸ਼ਬਦ

ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਥੀਓ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਓ ਆਪ ਸਭ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾਲਜ਼ ਹੱਥ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦੀ ਭਾਗੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਲਜ਼ ਹੱਥ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਨਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ, ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ, ਬਲਾਕ ਚੇਨ, ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਤੇ ਆਗਾਮੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੇਲੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਟਿਪਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰ ਕਰੇਗੀ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਜਗ੍ਹਾਏ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਸੁਭੂਤ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੋਗੋ। ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਸੰਪਾਦਕ)

ਕੰਪਿਊਟਰ ਡੈਕਲਟੀ

ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਨਾਰੂ ਨੰਗਲ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

message

It is with great pride and enthusiasm that I extend my greetings to all the students, faculty, and contributors of this Computer Science magazine. In an era where technology is evolving at an unprecedented pace, computer science has become the foundation of innovation, problem-solving, and progress across all fields. Our institution has always strived to provide students with the best opportunities to explore, learn, and excel in the world of technology. The knowledge and skills gained in this field not only shape careers but also empower individuals to create meaningful change in society. This magazine is a reflection of the hard work, creativity, and dedication of our students and faculty in the realm of computing. It serves as a platform to showcase emerging ideas, research, and advancements that will inspire many. I encourage all students to continue their pursuit of excellence in this ever-evolving domain and embrace technology as a tool for a brighter future.

Wishing the magazine great success and looking forward to many more insightful editions!

Shailender Thakur

(Principal)

GSSS Naru Nangal

Hoshiarpur

ਸੰਦੇਸ਼

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਹੁਨਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਸੰਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਉਪਕਰਣ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਸਕੂਲ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਜ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂਮਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਪੜਚੇਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਸ ਨਿਵੇਕਲੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲਜ ਹੱਥ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅੰਕ-3 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਤਨ ਸਦਕਾਂ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਚੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਧੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ।

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ

(ਐਸ.ਆਰ.ਪੀ.)

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ

ਪੰਜਾਬ।

ਸੰਦੇਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲਜ ਹੱਬ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅੰਕ-3 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਰੋਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਲਜ ਹੱਬ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ।

ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
(ਡੀ.ਐਮ.)

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

ਸੰਦੇਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਆਡੀਓਵਿੱਡੀਓ, ਵੀਡੀਓਵਿੱਡੀਓ, ਗੂਗਲ ਫਾਰਮ, ਆਨਲਾਈਨ ਟੈਸਟ, ਹੋਰ ਰੋਚਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਛਿਪੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆਂ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਾਇਮ ਦਾ ਵੀ ਪਸਾਰ ਵੱਧ ਰਿਹਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਸੁਕਿਊਰਟੀ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲਜ ਹੱਥ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅੰਕ-3 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ।

ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(ਡੀ.ਐਮ.)

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ।

index

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ (ਕਵਿਤਾ) P:1-2
2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੇੜ (ਲੇਖ) P:3-6
3. Blacklist (Article) P:7
4. Daily Need Of Computer In Our Life (Article) P:8-12
5. INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION (Article) P:13-14
6. ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ (ਲੇਖ) P:15-21
7. ਕਲਾਉਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ (ਲੇਖ) P:22-24
8. ਕੰਪਿਊਟਰ (ਲੇਖ) P:25
9. ਵਰਤਮਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸੋਸਾਲ ਮੀਡਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਲੇਖ) P:26
10. COMPUTER (Article) P:27
11. Artificial intelligence (Article) P:28
12. Cyber Life (Poem) P:29
13. ਕੰਪਿਊਟਰ (ਕਵਿਤਾ) P:30
14. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ (ਲੇਖ) P:31-34

index

15.	Merits and Demerits of Internet (Article)	P:35
16.	LIFE BEFORE THE COMPUTER	P:36
17.	Some Interesting Websites For Students	P:37-38
18.	Top 10 Cyber Scams and Protect Yourself	P:39-41
19.	Disposing of Your Mobile Device	P:42
20.	Introducing 2FA in Social Desk	P:43
21.	Backup Management	P:44
22.	Awareness on QR Code	P:45-46
23.	Shopping Online Securely	P:47-48
24.	Puzzle	P:49
25.	Careers in Computer Science	P:50
26.	AI Tools For Students	P:51
27.	Glimpses of Computer Lab	P:52
28.		

“ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ”

ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੇਹਦ ਖਾਸ ਹੈ
ਖੁੱਲ ਦੇ ਰਾਹ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਮਿਲਦਾ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ
ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੇਹਦ ਖਾਸ ਹੈ

ਗਣਿਤ ਹੈ ਕੋਡਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ
ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਖੁੱਲਦੀ ਹੈ
ਜਿਵੇਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ
ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹੈ
ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੇਹਦ ਖਾਸ ਹੈ

ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਲਾਉਡ ਦੇ ਫਾਈਲਾਂ
ਕਲਿੱਕ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ ਸਮਾਈ ਹੈ
ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੇ ਜਗਾ ਬਣਾਈ ਹੈ

ਖੜਾਨਾ ਖੋਲਦੇ ਲਾਗਿਨ ਕਰਕੇ
ਖੋਜ ਦੇ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ ਹਾਂ
ਨੱਚਦੀ ਰੈਸ਼ਨੀ ਵੀ ਸਕਰੀਨ ਦੇ
ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਸਾਡੀ ਆਸ ਹੈ
ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੇਹਦ ਖਾਸ

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ
ਧਮਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ
ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਕੀਬੋਰਡ ਦੇ
ਮਾਊਸ ਤੋਂ ਕਲਿਕ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ
ਰਾਹ ਨਵੀਂ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ

ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਵਾਂ
ਧੋਖੇ ਸਪੈਮਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਚਾਵਾਂ
ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰੇ
ਜਦੋਂ ਕੀਬੋਰਡ ਤੇ ਉੱਗਲੀਆਂ ਚਲਾਵਾਂ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਈੰਸ ਤੋਂ ਬਾਰੇ ਜਾਵਾ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ
(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)
ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਨਾਰੂ ਨੰਗਲ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

“ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ”

ਅੱਜ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪੱਧਰਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਲਿੱਕ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਹੁਨਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪੁੰਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਹਤ ਤੱਕ, ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੱਕ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤ ਵਿਗਿਆਨ ਤੱਕ, ਲਗਭਗ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਨਲਾਈਨ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਲੁਕਾਈ ਤੱਕ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਿਵਸ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੰਪਨੀ (NIIT-National Institute of Information Technology) ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2001 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ‘ਨਿਟ’ ਦਾ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਹੁਨਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਡਵਾਂਸਡ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ, ਡਿਜਾਈਨਿੰਗ, ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜਾਈਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 2020 ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਫੇਰਮ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) (ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਗਠਨ) ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਲੋਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 45% ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਐਸਤ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਠਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ 30% ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਵਜੋਂ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪਲ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਸਰਵੇ (2020-21) ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜੇ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਇਸ ਸਰਵੇ ਮੁਤਾਬਕ 15 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ 24.7% ਹੈ ਜੋ ਕਿ 2017-18 ਦੀ 18.4% ਤੋਂ ਤਾਂ ਵੱਧੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਾਧਾ 11.1% ਤੋਂ 18.1% ਤੱਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 34.7% ਤੋਂ 39.6% ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ।

ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ 70% ਹੈ, ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸ ਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮਰ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ, ਜੋ ਡਿਜੀਟਲ ਮੈਕਿਆਂ ਤੱਕ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਢੂੰਘਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਸਰੋਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਥਾਨਕ ਗਵਰਨਿੰਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗठਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਖਰਤਾ ਟੀਚੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮਸੀਨ ਲਰਨਿੰਗ, ਰੋਬੋਟਿਕਸ, ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਕੁਆਂਟਮ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਣਗੇ। ਕੁਆਂਟਮ (ਸੂਖਮ) ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਿਊਟੇਸ਼ਨਲ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੁਆਂਟਮ ਬਿੱਟਸ ਜਾਂ ‘ਕਿਊਬਿਟਸ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ 0 ਅਤੇ 1 ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਪਰਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਰਨਾ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰੇਜ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਡਿਵੈਲਪਰ, ਡਾਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ, ਐ.ਆਈ (ਆਰਟੀਡਿਸ਼ਲ ਇੰਟਲਿਜਿੰਸ) ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ, ਗੋਮ ਡਿਵੈਲਪਰ, ਮਸੀਨ ਲਰਨਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਨੈੱਟਵਰਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਵੈੱਬ ਡਿਜਾਈਨਰ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਡਿਜਾਈਨਰ, ਡਾਟਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਟੈਸਟਰ, ਨੈੱਟਵਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮੈਨੇਜਰ, ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ ਮਾਹਿਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅੱਜਕੱਲੁ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਨਲਾਈਨ ਟੂਲਜ਼ ਅਤੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸੋ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮਸਨੂਈ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਡ੍ਰਿਵੇਈ ਗਿਆਨ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉੱਚਾਈਆਂ ਛੋਹਣ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰ

(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)

ਸਹਸ ਲਕਸੀਹਾਂ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

ਮੋਬਾਈਲ: 94655-76022

“Blacklist”

A **blacklist**, in IT, is a collection of entities that are **blocked** from communicating with or logging into a **computer, site or network**. Blocked entities are typically identified as **IP addresses, user IDs, domains, email addresses, MAC addresses or programs**.

The Blacklist is a list of phone numbers that you do not want to receive calls from. To block a call, add a phone number to the list. Contacts added to the blacklist will not be able to contact you anymore.

Is blacklisted same as Blocked?

There is no difference between a blocked and blacklist and the terms are often used interchangeably.

What is blacklist in Internet?

IP blacklisting is a method used to filter out illegitimate or malicious IP addresses from accessing your networks. Blacklists are lists containing ranges of or individual IP addresses that you want to block.

Is a blacklist virus?

Blacklist is not a virus, but it is a list of websites that are termed as insecure by search engines and these websites can harm your system.

Vijay Kumar

(Computer Faculty)

Govt. High School Sahri

Hoshiarpur

“Daily Need Of Computer In Our Life”

Photo Ref.: <https://medium.com>

Computer has become an essential part of our daily lives. From communication to work, entertainment, education, and even managing basic daily tasks, computers serve as powerful tools that help us stay connected, productive and efficient. Below are some of the key ways in which computers have become a daily necessity in modern life:

1. Communication

- **Email & Messaging:** Computers allow us to stay connected with friends, family and colleagues through emails, messaging apps, and social media platforms like Facebook, WhatsApp and Twitter.
- **Video Conferencing:** With applications like Zoom, Skype, and Google Meet, computers enable face-to-face communication from the comfort of our homes, which has become especially important in the era of remote work and learning.
- **Collaborative Work:** Tools like Google Docs, Microsoft Office 365, and project management platforms (e.g., Slack, Trello) allow teams to communicate and collaborate seamlessly, regardless of geographical location.

2. Work and Productivity

- **Office Work:** Computers are indispensable in the modern workplace for tasks like word processing, data analysis, presentations, and managing emails. Tools like Microsoft Office Suite, Google Workspace, and specialized software are used daily by professionals in all fields.

Continue...

- **Remote Work:** Computers have become the backbone of remote working, allowing employees to access company systems, attend virtual meetings, and complete tasks from home or anywhere.
- **Automation and Efficiency:** Computers help automate repetitive tasks such as scheduling, invoice generation, and customer management, leading to increased efficiency in businesses and daily life.

3. Education and Learning

- **Online Learning:** Whether it's for children, college students, or adults, computers have revolutionized education. Online platforms like Coursera, Khan Academy, and Duolingo offer courses on a wide range of subjects, enabling learning from home or on-the-go.
- **Research and Information:** Computers provide instant access to a vast amount of knowledge through search engines like Google, scholarly databases, eBooks, and educational websites, helping individuals learn new things and expand their knowledge.
- **Interactive Tools:** Learning software and educational games engage students in more interactive ways, improving learning outcomes and making education more fun and effective.

4. Entertainment

- **Streaming Services:** Platforms like Netflix, YouTube, Amazon Prime, and Spotify offer movies, TV shows, music, and other forms of entertainment directly through computers, making them essential for entertainment purposes.

Continue...

- **Gaming:** For gaming enthusiasts, computers provide access to a wide range of games, from casual mobile-style games to high-end video games with complex graphics and multiplayer modes.
- **Social Media and Content Creation:** Computers allow users to create and share content on platforms like Instagram, YouTube, and TikTok. Whether it's uploading videos, writing blogs, or creating digital art, computers enable users to express themselves creatively.

5. Online Shopping and Financial Management

- **E-Commerce:** Computers are central to the online shopping experience, where people buy groceries, clothes, electronics, and almost anything else from e-commerce sites like Amazon, eBay, and Flipkart.
- **Banking and Finance:** Online banking and mobile payment systems have become commonplace. Computers enable users to manage their finances, pay bills, transfer money, and track their spending through various apps and websites.
- **Investing and Trading:** Computers are also used for trading in stocks, crypto currency, and other investments. Online brokerage platforms allow individuals to make informed decisions about their finances in real-time.

6. Health and Well-being

- **Health Monitoring:** Computers help track and monitor health-related information through wearable devices, health apps, and digital tools that help with fitness, diet, and medical records.

Continue...

- **Telemedicine:** Virtual doctor consultations have become increasingly popular, and computers are crucial for accessing healthcare services remotely, especially in areas with limited access to medical facilities.
- **Mental Health:** There are many digital platforms designed to support mental health, from meditation apps (e.g., Headspace) to online therapy and wellness programs.

7. Home Management

- **Smart Home Control:** Computers are used to manage smart home systems, controlling everything from lighting to thermostats, security cameras, and voice assistants like Amazon Alexa and Google Assistant.
- **Personalized Schedules:** Digital calendars, task managers, and reminder apps help individuals organize and plan their day efficiently, making daily tasks more manageable.
- **Cooking and Recipes:** Online recipe websites, cooking blogs, and YouTube tutorials provide endless inspiration and guidance for cooking, turning the computer into a virtual kitchen assistant.

8. Security

- **Cyber security:** As we spend more time online, computers help us stay safe from cyber threats. Antivirus programs, firewalls, and secure connections (VPNs) are essential tools for protecting personal data and ensuring online privacy.

Continue...

- **Surveillance Systems:** Many homes and businesses now rely on computers for managing security cameras and home surveillance systems, providing real-time access to footage from anywhere.

9. Social Interaction and Networking

- **Social Media:** Computers are an essential tool for connecting with others on social platforms, staying updated on news, trends, and events, and engaging in global conversations.
- **Building Communities:** Online forums, chat groups, and social networks allow individuals to form communities based on shared interests, hobbies, and goals.

10. Creativity and Design

- **Graphic Design:** Computers are used by artists, designers, and marketers to create visual content for advertisements, logos, websites, and more using tools like Adobe Photoshop, Illustrator, and Canva.
- **Video and Audio Editing:** Video production, podcasting, and audio editing require powerful computing tools to produce high-quality content. Programs like Final Cut Pro, Adobe Premiere, and Audacity make it possible for content creators to bring their ideas to life.
- **Digital Arts and Animation:** Artists use powerful computers to create 3D animations, digital paintings and other forms of digital art, expanding creative possibilities.

Jaspal Singh

(Computer Faculty)

GSSS Naru Nangal

Hoshiarpur

“INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION”

Information and Communication Technology (ICT) has transformed education in the following ways:

- **IMPROVED ACCESS TO RESOURCES** : Students can access information more quickly and easily, and conduct research without spending money on textbooks.
- **ENHANCED LEARNING EXPERIENCE**: ICT can help students understand concepts better by providing practical examples and animations.
- **IMPROVED COLLABORATION** : ICT can help students interact more with each other and encourage collaboration.
- **PREPAREDNESS FOR THE REAL WORLD**: ICT can help teachers prepare students for the real world.
- **IMPROVED TEACHING METHODS** : ICT can help teachers become better coaches, advisers, and encouragers.

Continue..

- **DIGITAL TEXTBOOKS**: Students can benefit from digital textbooks that are updated, creative, and cheaper.
- **ONLINE WRITING HELP**: Students can connect with online writing education development companies that provide homework help.
- **COMPUTER-BASED TRAINING**: Students can study at home using computer-based training programs that are delivered on CDs.
- **FLIPPED CLASSROOM MODEL**: Students watch lectures at home on the computer and use classroom time for more interactive exercises.
- **INTERACTIVE DIGITAL WHITEBOARDS**: Teachers can replace chalkboards with interactive digital whiteboards.
- **STUDENT DEVICES**: Teachers can use student's own smartphones or other devices for learning during class time.

Ranjit Kumar

(Computer Faculty)

GSSS Naru Nangal

Hoshiarpur

“ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ”

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਦੇ ਸੁਕੀਨ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਬਹੁਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ 'ਸਪੈਸ਼ਲ 26' ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਨਕਲੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕਲੇਤੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ/ਚੁੱਕਾ ਹੈ; ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਦੀ, ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਧਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ-ਪਹਿਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਪਵਾ ਲੈਣੇ, ਨਕਲੀ ਲਾਟਰੀ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜਾ, ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰ ਸਕੈਮ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ, ਕੇ.ਵਾਈ.ਸੀ ਅਪਡੇਟ, ਬਿਜਲੀ ਬਿਲ ਭੁਗਤਾਨ ਆਦਿ ਫਰਜ਼ੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ,

Photo Ref. : <https://newsmantria.in>

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਇਹ ਨੇਸਰਬਾਜ਼ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ: ਡਿਜੀਟਲ ਅਰੈਸਟ (ਆਨਲਾਈਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਕਲੀ ਸੀਬੀਆਈ, ਈ.ਡੀ (ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ), ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ, ਆਰ. ਬੀ. ਆਈ, ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਬਿਊਰੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਦਿ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜੁਅਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਠੱਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਕਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣੇ ਨੇਸਰਬਾਜ਼ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰ ਕੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ/ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖੇਪ ਫੜੇ ਜਾਣ, ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਜਾਂ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਥਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੁਟਾਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਟੈਕਸ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਸੰਘੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵਰਗੇ ਸਟੂਡੀਓ ਸੈਟਅੱਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸਕੀਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਡੀਪ ਫੈਕ (ਜਾਅਲੀ ਵੀਡਿਓ) ਵੀਡਿਓਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਆਈਡੀ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ ਵੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਪਹਿਲਾ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਪੈਸੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰ

ਦੇਣਾ

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਡੀਓ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਆਡੀਓ ਕਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਏਅਰਪੋਰਟ', 'ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ' ਆਦਿ ਤੋਂ! ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਡੀ.ਪੀ' (ਡਿਸਪਲੇ ਪਿਕਚਰ) ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਡੀਪੀ ਦੇਖ ਕੇ ਪੀੜਤਾਂ ਡਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਛਾਏ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਅਲੀ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਈਮੇਲ ਜਾਂ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਐਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ 'ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਕਾਈਪ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਜੂਅਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਲਈ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਘੁਟਾਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਛੇਕੜ ਦੀ ਖੋਜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਪੀੜਤ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਣ-ਕੋਣ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਆਦਿ। ਅਜਿਹਾ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੋਸਰਬਾਜ਼, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬੈਂਕ ਬੈਲੇਂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਨੈਕਰਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜ਼ੰਸੀਆਂ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਕਾਫ਼ੀ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਘੁਟਾਲੇਬਾਜ਼ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਕਲੀਅਰ' ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜ਼ੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 2023 ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ 11,28,265 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਵਰੀ 2024 ਤੋਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 'ਡਿਜੀਟਲ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ' ਦੇ 92,334 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 2024 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਿੱਚ 120.3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਨੇਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟੱਲਦੇ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਵਰਧਮਾਨ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਸ ਪੀ ਓਸਵਾਲ ਨੂੰ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਨੋਇਡਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 79 ਸਾਲਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਾਈਬਰ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਠੱਗੀ ਲਈ ਗਈ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਇਕ 85 ਸਾਲਾ ਐਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ 'ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰੀ' ਅਧੀਨ ਰੱਖ ਕੇ 5.9 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਠੱਗੀ ਨੂੰ ਅਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਐਰਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵੇਰਵੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼ਿਲਪਾ ਸ਼ੈੱਟੀ ਅਤੇ ਜੈਂਟ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨਰੇਸ਼ ਗੋਇਲ ਵਿਚੁੱਧ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਪਰਾਧੀ ਤਿੰਨ ਮੇਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸਨ - ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਕੰਬੋਡੀਆ, ਮਿਆਂਮਾਰ ਅਤੇ ਲਾਓਸ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਕਾਲ ਸੈਂਟਰ। "ਕੰਬੋਡੀਆ, ਮਿਆਂਮਾਰ ਅਤੇ ਲਾਓਸ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਗੈਂਗ ਕਾਲ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਕਰੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਆਪਣੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ "ਡਿਜੀਟਲ ਗਿੰਦਤਾਰੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਸਾਈਬਰ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਗਿੰਦਤਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨਫੋਰਸਮੈਟ ਏਜੰਸੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਛੇਨ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਨਿੱਜੀ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ "ਰੁਕੋ, ਸੋਚੋ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ" ਦਾ ਮੰਤਰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਪੀਐਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਘੁਟਾਲੇ ਕਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਕੁੱਝ ਕੁ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਠੱਗੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੰਧਤ ਅਖਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਕਰੋ। ਅਣਜਾਣ ਕਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕਦੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨਾ ਕਰੋ; ਜਾਇਜ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

ਇੰਡੀਅਨ ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ (I4C) ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ "ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ" ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ "ਵੀਡੀਓ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ, ਸੀਬੀਆਈ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹਨ"। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਚਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸਣ; ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਨੰਬਰ 1930 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਈਬਰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਪੋਰਟਲ (cybercrime.gov.in) 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰੋ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜੋ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹਨ- ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਸੁਨੋਹੇ ਆਦਿ ਰੱਖੋ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਲਓ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ "ਸਾਈਬਰਦੇਸਤ" ਚੈਨਲਾਂ/ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੇਲੋ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਵਧਾਨੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਚਾਅ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰ
(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)
ਸਹਸ ਲਕਸੀਹਾਂ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।
ਮੋਬਾਈਲ: 94655-76022

ਚੱਲਦਾ ਪੰਨਾ...

“ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ”

ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ (Cloud Computing) ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਡੇਟਾ ਸਟੋਰੇਜ, ਸਰਵਰ, ਡੇਟਾਬੇਸ, ਅਤੇ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਯੂਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਰਿਸੋਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਜਰੀਏ ਐਕਸੈਂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਹਾਰਡਵੇਅਰ 'ਤੇ।

ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ:

ਸੇਵਾ ਮਾਡਲਜ਼:

- ❖ IaaS (Infrastructure as a Service): ਇਸ ਵਿੱਚ, ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਾਰਡਵੇਅਰ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਵਰ, ਸਟੋਰੇਜ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ: Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure।
- ❖ PaaS (Platform as a Service): ਇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਡਿਵਲਪ ਅਤੇ ਹੋਸਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ: Google App Engine, Microsoft Azure App Services।
- ❖ SaaS (Software as a Service): ਇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਈਮੇਲ, ਕਾਲਬੋਰਨਿੰਗ, ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਸਟੋਰੇਜ। ਉਦਾਹਰਨ: Google Workspace, Microsoft 365।

Deployment Models:

- ❖ Public Cloud: ਜਿੱਥੇ ਸਰਵਿਸੇਜ਼ ਅਤੇ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ Private Cloud: ਇਹ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ❖ Hybrid Cloud: ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਪਬਲਿਕ ਕਲਾਊਡ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਲਾਊਡ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੇ ਫਾਇਦੇ:

- ❖ ਲਚਕੀਲਾਪਣ: ਕਲਾਊਡ ਦੇ ਜਰੀਏ, ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਨਾ ਹੀ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਜਨਰੇਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ❖ ਸਸਤਾ: ਕਲਾਊਡ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸੋਫਟਵੇਅਰ, ਅਤੇ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਲਈ ਲਾਗਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਸਕੇਲਿੰਗ: ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਧੀਕ ਸਰਵਿਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿੱਕਤ ਦੇ ਕਲਾਊਡ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- ❖ ਐਕਸੈਂਸ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ: ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਿਵਾਈਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਲਾਊਡ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸੈਂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਚਲਦਾ ਪੰਨਾ..

- ❖ ਡਾਟਾ ਬੈਕਅਪ ਅਤੇ ਰੀਸਟੋਰ: ਕਲਾਊਡ ਵਿੱਚ ਬੈਕਅਪ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਡਾਟਾ ਦੇ ਹਾਨੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘਟਦਾ ਹੈ।

ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ:

- ❖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੋਪਨੀਯਤਾ: ਕਲਾਊਡ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ 'ਤੇ ਡਾਟਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਕਲਾਊਡ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਲੋੜ: ਕਲਾਊਡ ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਿਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਜਥੇਬੰਦੀ: ਕਲਾਊਡ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਨਾਲ, ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਹਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ❖ ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)

ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਨਾਰੂ ਨੰਗਲ

ਹਉਸ਼ਾਰਪੁਰਾ।

“ਕੰਪਿਊਟਰ”

ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਘਰਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਡਾਟਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸੀਂ ਕਈ ਕੰਮ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਣੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਬੜੀਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਘਰ, ਦਫ਼ਤਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਮਨੋਰੰਜਨ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਉਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇੱਕਠੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਬੱਚਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕਲਿੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤੀ
ਬਾਰੁੜੀਂ (ਆਰਟਸ)
ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਨਾਨੂੰ ਨੰਗਾਲ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰਾ

“वर्तमान में सोशल मीडिया का प्रभाव”

आज के युग में सोशल मीडिया का महत्व और प्रभाव इतना बढ़ गया है कि हर उम्र के लोग इसका उपयोग करने लगे हैं। फेसबुक, इंस्टाग्राम जैसे प्लेटफार्म लोगों के जीवन का अभिन्न हिस्सा बन चुके हैं। इन प्लेटफार्मों के माध्यम से लोग अपने विचार, भावनाएं और जीवन की घटनाओं को सांझा करते हैं, जिससे वे दुनिया से जुड़े रहते हैं। सोशल मीडिया ने जहां सूचना और मनोरंजन को एक नई ऊंचाई पर पहुंचाया है, वहीं इसके कुछ नकारात्मक प्रभाव भी हैं। इसमें फेक न्यूज़ का प्रसार और आत्म-सम्मान में गिरावट जैसे मुद्दे शामिल हैं। इसके अत्याधिक उपयोग से मानसिक स्वास्थ्य पर भी प्रभाव पड़ता है। इसलिए सोशल मीडिया का उपयोग संयमित और सकारात्मक दृष्टिकोण के साथ करना आवश्यक है।

प्रीती

कक्षा – बारहवीं

जी.एस.एस.एस. नारू नंगल

होशियारपुर।

“COMPUTER”

The word Computer Comes from the Latin word "Computer", which means "Calculat". A Computer Consisting of Physical Components that can be attached to it known as a Hardware. A Computer Contains a set of directions that are already installed inside the machine Known as the Software. Computers generally have an application Software, a program that functions after the operating system Software is loaded.

Jaspreet Kaur

12th (Arts)

GSSS Naru Nangal

Hoshiarpur

“Artificial intelligence”

Artificial intelligence (AI) is important because it can perform tasks that usually require human intelligence, and can do so efficiently, effectively at a low cost. AI can help in many ways, including:

Increasing productivity
AI can automate repetitive tasks, freeing up people to focus on more important work. Improving customer experience AI can analyse customer data to understand their preferences, needs, and behaviour. This allows marketers to create personalized experiences that resonate with customers. Reducing human error Learning algorithms in AI can help identify potential error scenarios and make real-time corrections. Revolutionizing industries AI can transform many industries, including healthcare, finance, and education. For example, AI can be used for automated medical diagnosis and voice input for human-computer interaction. Enhancing video games AI can provide virtual competition in video games to enhance the player's experience. However, AI also raises ethical concerns. It's important to develop AI in a way that respects human rights and values. This includes understanding the implications of AI's actions and decisions, and ensuring they align with ethical standards.

Pavinderjeet

12th (Arts)

GSSS Naru Nangal

Hoshiarpur

Cyber Life

*The little mouse is scrolling
as the ocean waves are rolling
and they beckon me to come down to the sea.*

*The screen before me glowing
while outside the flowers growing
have a fragrance that is calling out to me.*

*The keyboard keeps me busy
at the same time I am dizzy
yet the bird songs out my window sound so sweet.*

*While the gigabytes are loading
my poor eyeballs are exploding
and the circulation doesn't reach my feet*

*One last video, I say
then another makes its way
interrupting my intentions to go out*

*One more minute, then I'll quit
one more hour, here I sit
I've forgotten just what life is all about*

*There is work and there is play
but somewhere along the way
all my play times are so few and far between*

*Push a button, L O L
while my spirit goes to hell
as I live my cyber life upon a screen*

Pooja Goel
(Computer Faculty)
GSSSS Khamano

“ਕੰਪਿਊਟਰ”

ਕੰਪਿਊਟਰ! ਬਦਲੀ ਸਕੂਲਾ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਏ,
ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ! ਪਿਆਰ ਏ,

ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵੱਸਦਾ ਗਿਆਨ! ਅਪਾਰ ਏ,
ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ! ਆਧਾਰ ਏ,

ਅਕਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਏਸ! ਸਾਕਾਰ ਏ,
ਉਂਗਲ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ! ਆਪਾਰ ਏ,

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਰਨਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ! ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਏ,
ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ! ਆਧਾਰ ਏ,

ਸਮਝ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਏ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ! ਨਾ ਪੈਣਾ ਵਿੱਚ ਤਕਰਾਰ ਏ,
ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਰਹਿਣਾ ਦੂਰ! ਰੱਖਣਾ ਅੱਛਾਈ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਏ,
AI ਨੇ ਬਦਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ! ਨੁਹਾਰ ਏ...

ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ
(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)
ਸਹਸ ਖੜਕਾਂ,
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

“ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ”

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕੀ ਅੱਜ ਦਾ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਮੋਬਾਈਲ, ਕੰਪਿਊਟਰ, ਲੈਪਟਾਪ ਆਦਿ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਚਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜਾਈ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਭਾਲ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜਾਈ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸਿਖਲਾਈ ਕਾਰਜ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਖੇਤਰ ਆਦਿ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਇਸ ਸਮੇਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਤਕ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਪੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦਿਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਡਰਾਉਣ ਯੋਗ ਤੱਥ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਫੇਕ ਅਕਾਊਂਟ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਲਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀਡੀਓ ਅਪਲੋਡ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ

ਚਲਦਾ ਪੰਨਾ..

ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੁਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੈਰੀਅਰ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਥਿਤੀ ਸੁਧਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਗੋਮਾਂ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਕੂਲ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨਾ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਗੋਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੇਬਾਈਲ ਤੇ ਗੋਮਾਂ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸ਼ੋਕੀਨ ਅਤੇ ਆਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਹੋ ਗੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਗੋਮਾਂ ਖੇਡਣ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਨ 2000 ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕੱਦ ਅਤੇ ਭਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਾਲੋਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਅੰਤਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਆਨਲਾਈਨ ਗੋਮਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚਲਦਾ ਪੰਨਾ..

ਅੱਜ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮੇਬਾਸ਼ੀਲ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਗੇਮਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਲੱਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾੜੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਜੇਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਯੂਥ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਲੱਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਜੇਕਰ ਹੇਠ ਦੱਸੇ ਉਪਾਏ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਕਾਰਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

1. ਸਕੂਲੀ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
2. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੇਬਾਸ਼ਿਲ ਮੁਹਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੇਬਾਸ਼ੀਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ।
3. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮਗਰੀ ਉਪਰ ਉਮਰ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕ੍ਰਾਈਮ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕਸੂਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚਲਦਾ ਪੰਨਾ..

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਇਹੀ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਰਦਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫਜ਼ੂਲ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਸਮਝਣ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਹੀ ਤੇ ਗਲਤ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਨਾਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਘਾਤਕ ਸਿੱਟੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੁਦ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਾਟਸ
(ਕੰਪਿਊਟਰ ਫੈਕਲਟੀ)
ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਕਰਨੀ ਖੇੜਾ,
ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ
(ਪੰਜਾਬ)
ਮੋਬਾਈਲ: 9501514000

“Merits and Demerits of Internet”

The internet allows people to communicate with each other on a mass scale.

MERITS

- **Collaboration:** The internet allows people to collaborate and develop social networks.
- **Access to Information:** The internet is a powerful source of knowledge and a quick way to share information.
- **Access to education:** The internet has made education more accessible.
- **Entertainment:** The internet offers a wide range of entertainment options.

DEMERITS

- **Privacy:** Oversharing personal information and data thefts can expose them to fraud.
- **Isolation:** Online education can lead to feelings of isolation as students may not have the same opportunities to interact with other students. **Cyber Threats:** The internet is prone to cyber threats, cyber attacks and violations.

Jaspreet Kaur

12th (Arts)

GSSS Naru nangal

Hoshiarpur

“LIFE BEFORE THE COMPUTER”

- a memory was something that you lost with age
- an application was for employment
- a program was a TV show
- a cursor used profanity
- a keyboard was a piano
- a web was a spider's home
- a virus was the flu
- a cd was a bank account
- a hard drive was a long trip on the road
- a mouse pad was where a mouse lived and if you had a 3-1/2 floppy

**Manjot
12th (Arts)
GSSS Naru nangal
Hoshiarpur**

“Some Interesting Websites For Students”

Some interesting and informative websites related to computer science that can help you explore various topics, stay updated, and learn new things:

- 1) Geeks for Geeks
 - o Link: <https://www.geeksforgeeks.org>
 - o Description: A popular website for learning programming languages, algorithms, data structures, and computer science fundamentals. It also has tutorials on various tech topics and interview preparation materials.
- 2) Khan Academy (Computer Programming)
 - o Link: <https://www.khanacademy.org/computing>
 - o Description: Free online courses that include interactive lessons on topics like programming, computer science fundamentals, and algorithms.
- 3) Codecademy
 - o Link: <https://www.codecademy.com>
 - o Description: A well-known platform to learn programming languages, including Python, Java, C++, and more, with interactive lessons and real-time feedback.
- 4) Stack Overflow
 - o Link: <https://stackoverflow.com>
 - o Description: A platform for developers to ask questions and find solutions to programming problems. It's a great community for computer science learners and professionals.
- 5) W3Schools
 - o Link: <https://www.w3schools.com>
 - o Description: A website with tutorials on web development technologies such as HTML, CSS, JavaScript, and more. It's great for beginners learning web programming.
- 6) MIT Open Course Ware (Computer Science)
 - o Link: <https://ocw.mit.edu/courses/electrical-engineering-and-computer-science/>
 - o Description: A free online resource offering full access to course materials from MIT's computer science programs. It's a great resource for self-learners.

*Ref : From Chatgpt

Continue...

“Some Interesting Websites For Students”

- 7) The Hacker News
 - Link: <https://news.ycombinator.com>
 - Description: A social news website focusing on computer science, programming, and technology. Stay up-to-date with the latest tech trends and discussions.
- 8) Google AI
 - Link: <https://ai.google>
 - Description: Google's official page dedicated to Artificial Intelligence research, resources, and innovations. You can explore AI models, datasets, and tutorials.
- 9) Coursera (Computer Science Courses)
 - Link: <https://www.coursera.org>
 - Description: Offers courses from top universities on computer science topics, including artificial intelligence, machine learning, and data science.
- 10) Hackerrank
 - Link: <https://www.hackerrank.com>
 - Description: A platform to practice coding and compete in coding challenges. It helps improve programming skills and prepares you for job interviews.

These websites are great for anyone looking to dive into or enhance their knowledge of computer science.....

“Top 10 Cyber Scams and Protect Yourself”

Introduction:

Cyber security attacks encompass a range of malicious activities that aim to compromise the confidentiality, integrity, or availability of digital assets.

In an era where technology permeates every aspect of our lives, ensuring the security of our digital presence is crucial.

10 Common Cyber Scams to Avoid:

Lets look at some of the common Cyber Scams used by fraudsters :

1. TRAI Phone Scam :

Fraudsters claim your mobile number is linked to illegal activities and that services will be suspended.

Reality: TRAI does not suspend services; only telecom companies do.

2. Customs Scam :

Scammers claim a parcel with contraband has been intercepted and demand payment.

Reality: No legitimate agency would demand payment over a call. Disconnect and report such numbers.

3. Digital Arrest Scam :

Fake police officers threaten digital arrests or online interrogations.

Reality: Police do not conduct digital arrests or online interrogations.

Continue...

4. Family Arrested Scam :

Scammers claim a relative will be arrested unless payment is made.

Reality: Always verify with family members before acting.

5. Get Rich Trading Scam :

Social media ads promise high returns on stock investments.

Reality: High-return schemes are likely scams.

6. Rewards Scam :

Offers of large sums for simple tasks, followed by requests for upfront investment.

Reality: Easy money schemes are almost always scams.

7. Credit Card Scam :

Fake executives claim large transactions on bogus credit cards.

Reality: Always verify with your bank relationship manager.

8. Money Transfer Scam :

Scammers claim incorrect transactions and ask for refunds.

Reality: Verify all transactions directly with your bank.

9. KYC Scam :

Scammers send links for KYC updates.

Reality: Banks require in-person KYC updates only.

Continue...

10. Tax Refund Scam :

Fraudsters pose as tax officials asking for bank details.

Reality: Tax departments already have your bank details and will not ask for them over a call.

How to Stay Safe :

The following steps may help to avoid above mentioned Cyber scams:

1. Verify the authenticity of any unusual calls, messages, or emails.
2. Never share sensitive personal or financial information with unknown entities.
3. Report suspicious activities to local authorities or service providers.

Report the incident to the nearest Cyber Crime Police Station and National Cyber Crime Reporting Portal at <https://cybercrime.gov.in/>

*Ref : From NJ Wealth

“Disposing of Your Mobile Device”

Introduction:

In this digital age, protecting your mobile phones from cyber threats is more important than ever. These little devices can hold a lot of personal information – including our passwords, bank account information, and contact lists. If your mobile phones are hacked, you could be in a world of trouble.

Cybercriminals are always coming up with new ways to break into your phones, and it can be hard to keep up with the latest threats. That's why taking some simple steps to protect your device is essential.

What Should You Do Before Disposing Your Mobile Devices:

1. Factory Reset:

Simply deleting your files and data from your mobile devices does not remove the information completely. You should perform a “factory reset” to remove all files and data from your mobile device and bring it back to the state when it was freshly produced from the factory.

2. Remove SIM Card from the phone:

Mobile phone SIM cards contain loads of personal information like phone numbers and old text messages. So, make sure you remove your SIM before you send your phone for recycling. You'll also need your SIM card for your new phone. However, if you dispose of your old SIM card, make sure you cut through the metal chip before throwing it away to protect your personal details.

3. Remove any memory cards from the phone:

Some handsets use Micro SD cards to provide extra memory. Any memory card should be removed from your mobile before recycling.

Report the incident to the nearest Cyber Crime Police Station and National Cyber Crime Reporting Portal at <https://cybercrime.gov.in>

*Ref : From NJ Wealth

“Introducing 2FA in Social Desk”

>Password security is one of the practices for establishing and verifying identity and restricting access to devices, files, and accounts. This helps to ensure that only those who can provide a correct password in response to a prompt are given access.

Two Factor Authentication (2FA) is an extra layer of security used when logging into websites, apps or secured accounts, also known as two-step verification, and is an additional layer of security that is used to protect your account.

To strengthen the security of your desk, we are introducing Two Factor Authentication while login into your Insurance Desk effective from 12th July, 2024. With the introduction of 2FA, you need to first enter your existing password and once it is authenticated, an OTP will be sent to your registered email id and mobile number. On authentication of OTP, you will be allowed to access your Insurance Desk.

The Insurance Regulatory and Development Authority of India (“IRDAI”) has mandated 2FA in every critical applications / portals / desks via IRDA Cyber Security Guidelines, 2023 dated 24.04.2023. Thus to comply with the said guidelines, we need to enable 2FA. Further to strengthen password security, we are also implementing mandatory password expiry after 365 days from last password reset. The system will ask to reset the password after 365 days from the last reset.

Thus, 2FA, if enabled, can help the user to protect their account from being accessed if the password is stolen. If a hacker tries to log into the user’s account with the stolen password, they will also need a second form of identification, making it much more difficult for them to access the account.

To conclude, in the post-password world, strong web security relies on a dynamic approach built from a variety of tools and policies. It’s important to never rely on any single method for comprehensive protection. If you’re currently relying on passwords alone, it’s time to evolve, and using 2FA is a solid first step.

*Ref : From NJ Wealth

“Backup Management”

Introduction:

A backup refers to creating a copy of your data – files, applications, systems – that can be used to reinstate them in the event of data loss.

Whether you’re an individual or a business, losing critical data can have severe consequences. To prevent data loss, you need a proper data backup and recovery plan.

How data can be lost:

Lets look at some of the common data storage threats:

- Some primary threats to data storage include hackers, viruses, and ransomware attacks which can target the systems at any time.
- A user could also make a mistake that exposes the data to cyber threats or accidentally removes data.
- A range of damages or other physical issues could occur to the computers, limiting the access to data.

Effective Strategies for Data Backup:

The following steps may help to create an effective strategy to protect invaluable data:

- Take backups regularly and frequently.
- Select proper backup method after analysing the importance and size of data which may include external hard drives, USB drives, network-attached storage or Cloud Backups such as Dropbox/ Google Drive.
- Regularly test your backups and ensure that all of your data can be accessed as expected.
- Review your backup plan regularly and ensure it is still meeting your needs.

Report the incident to the nearest Cyber Crime Police Station and National Cyber Crime Reporting Portal at <https://cybercrime.gov.in>

*Ref : From NJ Wealth

“Awareness on QR Code”

What is QR Code?

A QR code is a type of barcode that can be read easily by a digital device and which stores information as a series of pixels in a square-shaped grid. It is a two-dimensional code that you can scan with a smartphone. The code contains information, usually a site address, and once you scan it, the code connects you with a resource on the web.

It's important to know that there can be security issues with QR codes. Cybercriminals can tamper with QR codes, replacing them altogether with QR code stickers or interfering with the link that's embedded in the code.

Common QR Code Threats:

Let's look at some of the common QR Code threats:

1. Malicious QR codes:

Hackers can create QR codes that, when scanned, lead to malicious websites that can infect the user's device with malware or phishing scams.

2. QR code spoofing:

Hackers can alter the appearance of the QR code or create a code that looks like a legitimate QR code.

3. QR code tracking:

Hackers can use QR codes to track the movements and activities of users who scan the codes. This can be done by embedding a tracking code in the QR code or using the code to redirect users to a website that collects data on their activities.

4. Quishing:

In a Quishing attack, threat actors send a phishing email containing a malicious QR code attachment. Once the user scans the QR code, it will direct the user to a phishing page that captures sensitive data like users' login credentials.

Continue...

*Ref : From NJ Wealth

5. Baiting:

Baiting is another social engineering attack that lures individuals into clicking on or scanning something by presenting a tempting, irresistible offer. It can take the form of using false claims to persuade users to scan a code, potentially leading them to unknowingly expose their data.

Let's take a look at some recommendations to protect yourself from QR Code attacks.

Do's:

1. Only scan QR codes from trusted sources.
2. Enable two-factor authentication.

Don'ts:

1. Avoid giving out sensitive information that prompts you to provide sensitive information like your phone number, banking details, or login credentials.
2. Never download apps from QR codes.

Report the incident to the nearest Cyber Crime Police Station and National Cyber Crime Reporting Portal at <https://cybercrime.gov.in>

“Shopping Online Securely”

Introduction:

Online shopping culture has skyrocketed over recent years because of the convenience, variety, and countless deals it offers at the touch of a button. But, it is imperative that one should remain cautious against the security risks that come with online transactions.

For every great deal you see online, there could be a danger of hidden threats like cyber-attacks and phishing scams. Fraudsters are always waiting for a chance to exploit your vulnerabilities.

In a world where even one wrong click can compromise sensitive information, staying informed about online shopping safety is essential.

Common Online Shopping Scams:

Lets look at some of the common Online Shopping Scams:

1. Fake Websites :

Scammers create fake websites that look like legitimate online retailers. These websites often offer popular products at deep discounts to lure victims in. Once victims enter their payment information, the scammers steal their money and disappear.

2. Phishing Emails :

Phishing emails appear to be from legitimate companies, such as banks or credit card companies. They often contain a link that directs victims to a fake website that looks like the real company's website. When victims enter their personal/ financial information on the fake website, the scammers steal it.

3. Social Media Ads :

Scammers use social media ads to promote fake products or services. These ads often feature too-good-to-be-true deals and clickbait headlines. When victims click on the ads, they are taken to a fake website where they are tricked into entering their payment information.

Continue...

*Ref : From NJ Wealth

Tips to avoid Online Shopping Scams:

The following steps may help to avoid online scams:

- Shop from well-known retailers.
- Pay attention to the URL of the website you're shopping on.
- Don't enter your personal information on a website that you don't trust.
- Be suspicious of deals with unbelievably low prices that seem too good to be true.
- Use a credit card when shopping online. Credit cards offer better fraud protection than debit cards.

Report the incident to the nearest Cyber Crime Police Station and National Cyber Crime Reporting Portal at <https://cybercrime.gov.in>

*Ref : From NJ Wealth

Puzzle

D	Q	T	S	E	L	N	W	B	A
E	W	A	H	X	K	H	C	N	W
L	O	B	I	C	E	Z	A	L	E
E	R	L	F	E	Y	C	P	U	B
T	D	E	T	L	B	H	S	K	C
E	E	T	Z	N	O	T	L	D	A
P	A	I	N	T	A	M	O	F	M
R	A	M	E	M	R	L	C	J	Y
U	S	R	O	M	D	I	K	U	P
G	C	T	R	L	M	O	U	S	E

Find the words

MOUSE

CPU

RAM

ROM

WORD

EXCEL

PAINT

KEYBOARD

WEBCAM

TABLET

HTML

CAPSLOCK

SHIFT

CTRL

DELETE

Vijay Kumar

(Computer Faculty)

Govt. High School Sahri

Hoshiarpur

- ❖ Software developer
- ❖ Information Security Analyst
- ❖ Computer Systems Analyst
- ❖ Web Developer
- ❖ Database Administrator
- ❖ Video game developer
- ❖ Data science
- ❖ Computer programmer
- ❖ Designer
- ❖ Information Systems Manager
- ❖ IT Consultant
- ❖ Software Architect
- ❖ Artificial intelligence
- ❖ Business Analyst
- ❖ Computer hardware engineer
- ❖ IT Project Manager
- ❖ Mobile app developer
- ❖ Web Designer
- ❖ Engineer
- ❖ Computer forensics
- ❖ Data analysis
- ❖ Application Developer
- ❖ Computer and Information Research Scientists
- ❖ Cyber security

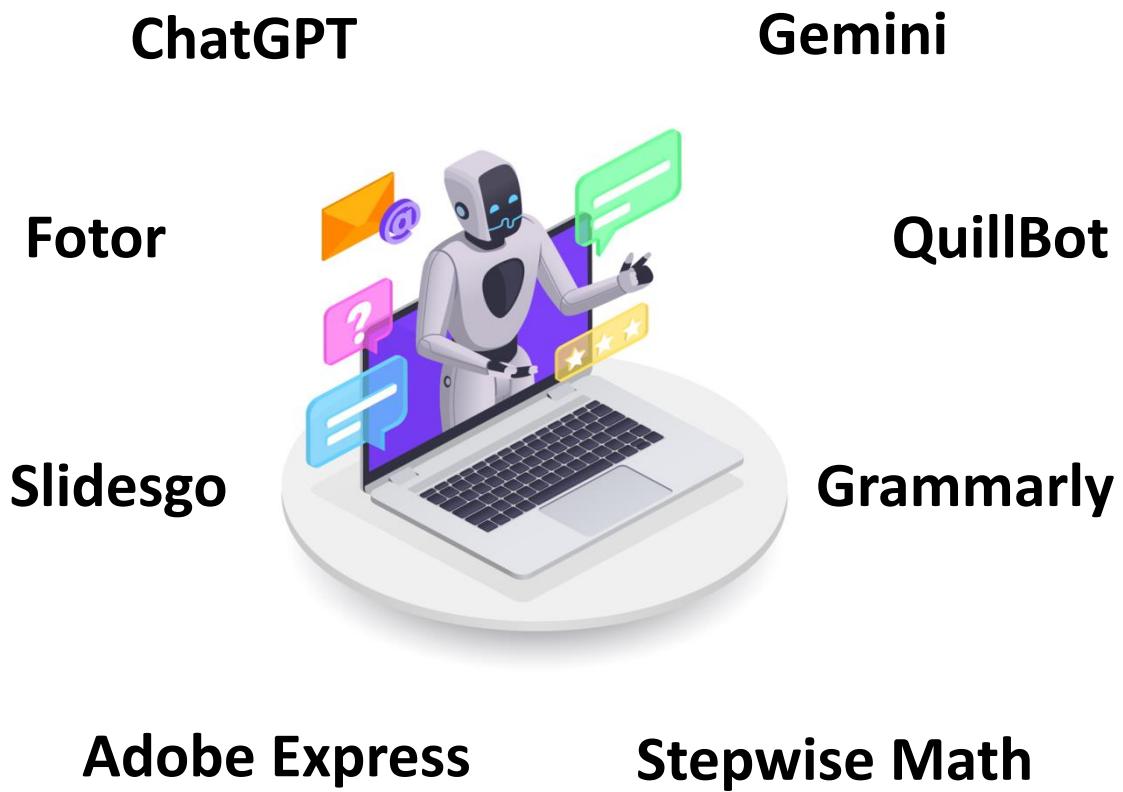

AI Tools For Students

What are AI Tools?

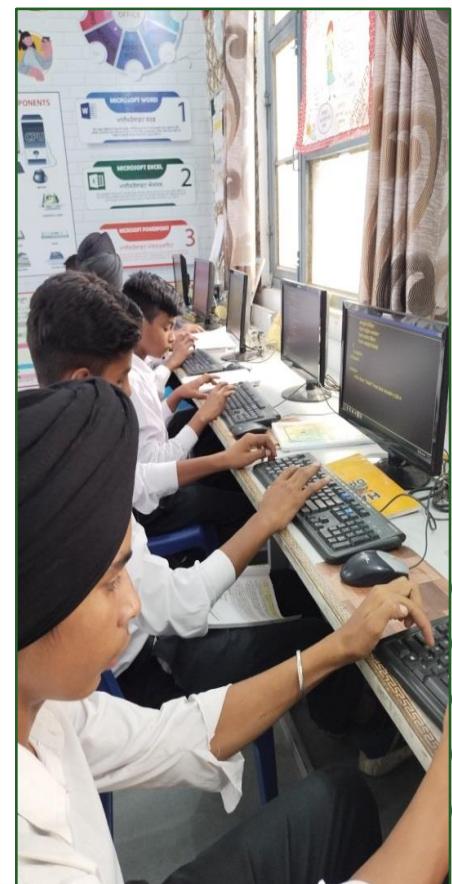
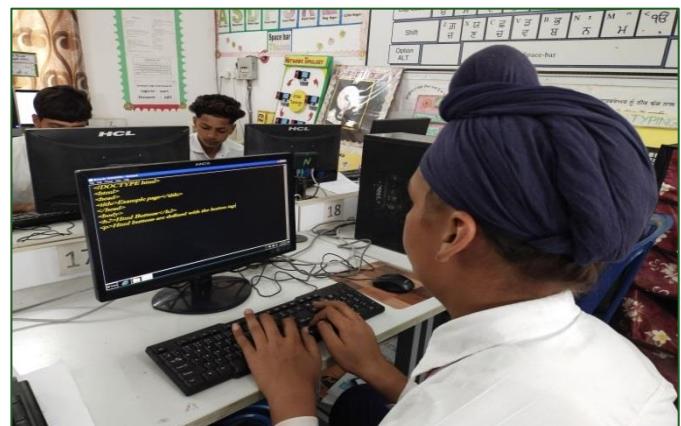
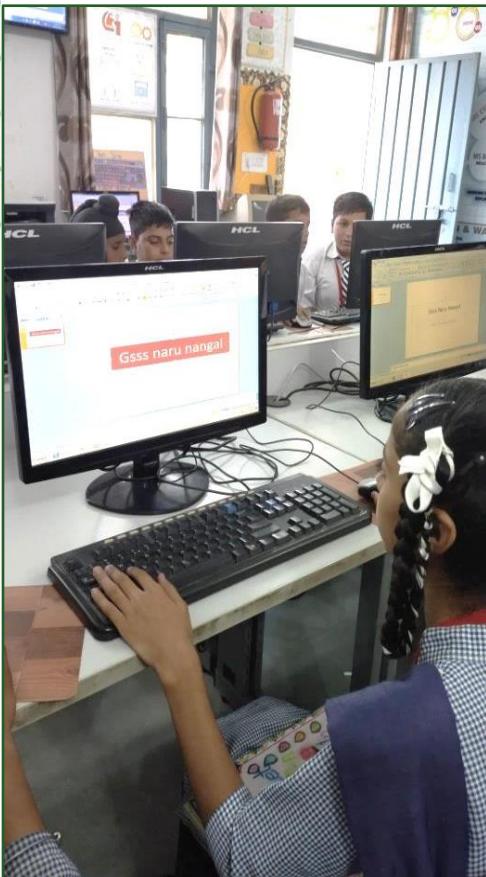
Artificial Intelligence (AI) tools are software applications that utilize machine learning algorithms to perform tasks that typically require human intelligence. These tools can help students with various tasks, such as learning, research, writing, and more.

Benefits of AI Tools for Students : Improved Learning, Increased Efficiency, Enhanced Research, Better Writing etc.

Empower Your Studies

Computer Lab

KNOWLEDGE HUB

Connect with

Educational Platform

Social Media

www.knowledgehub.education

+91-988-864-1560